

Studentperspektivet

En kartläggning av hur studentfrågor kommer till
uttryck i UKÄ:s granskningar

Kartläggning av studentperspektivet

En kartläggning av hur studentfrågor kommer till uttryck i ett urval granskningar

Rapport 2021:3

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2020

Författare: Ellinor Alvesson, Katarina Nordström, Ludvig Ornstein Fredlund, Mostafa Al Jaber

Diarienummer: 412-00555-20

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov

tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Kartläggning av studentperspektivet	5
Inledning.....	5
Granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.....	7
Utgångspunkter för studentperspektivet i granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.....	7
Studentinlagan som bedömningsunderlag	8
Vad bedömarna värderar	8
Utbildningsutvärderingar	15
Utgångspunkter för studentperspektivet i utbildningsutvärderingar	15
Vanligt förekommande områden	16
Studentperspektivet över komponenterna	22
Återkoppling från studentkårerna	22
Sker det överlapp i bedömningarna?	24
Lärdomar från pågående kvalitetssäkringscykel.....	26
Frågor för UKÄ:s metodutvecklingsarbete.....	26
Gemensamma behov för utveckling.....	27
Referenser	29

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) presenterar i denna rapport en kartläggning av hur studentperspektivet kommer till uttryck i 69 yttranden från olika granskningar i det nationella kvalitetssäkringssystemet. Rapportens syfte är att bidra till en diskussion om hur studenter medverkar och inflytande fungerar i lärosätenas kvalitetsarbete samt att bidra till UKÄ:s interna metodutvecklingsarbete för den kommande granskningscykeln.

Kartläggningen indikerar att studentperspektivet i UKÄ:s granskningar fyller en utvecklande funktion och att bedömarna i hög grad fångar upp de problem och goda exempel som finns på lärosätena. Dock finns det anledning för UKÄ att se över hur myndighetens olika verksamheter bättre kan anlägga kompletterande perspektiv i förhållande till varandra. Det gäller både de olika granskningskomponenternas verksamhet så väl som förhållandet mellan den juridiska tillsynen och kvalitetsgranskningarna.

Kartläggningen visar också att bedömare från både utbildningsutvärderingar och granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete återkommande ringar in liknande utvecklingsområden på lärosätena och i utbildningarna. De formella rättigheterna för studenter att delta i kvalitetsarbetet finns ofta på plats, men flera lärosäten och utbildningar har utmaningar med den faktiska studentrepresentationen och studentengagemanget. Utmaningarna manifesteras vanligtvis i svårigheter att rekrytera studentrepresentanter till beslutande och beredande organ. Det är också vanligt att svarsfrekvensen i kurs- och programvärderingar är alltför låga för att kunna användas som tillförlitliga underlag för kvalitetsutveckling. Ytterligare en återkommande och gemensam utmaning är behovet av informationsspridning – utbildningsutvärderingarna pekar återkommande på att kunskapen om möjligheterna till studentinflytande är bristfällig. I granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete handlar problemet vanligtvis om bristande information om åtgärder som vidtagits för att förbättra utbildningarna och hur information tas om hand i kvalitetssäkringssystemet.

Kartläggning av studentperspektivet

Inledning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har gjort en översiktlig kartläggning av hur studentperspektivet kommer till uttryck i några av UKÄ:s kvalitetsgranskningar. Kartläggningen ringar in vilka huvudsakliga områden våra bedömargrupper lyfter fram under studentperspektivet, både som goda exempel och som utvecklingsområden. Kartläggningen ger också en bild av hur frågor om studenter och studentinflytande tas om hand på de lärosäten och utbildningar som är granskade inom den pågående granskningscykeln.

Kartläggningens ena syfte är att bidra till UKÄ:s interna lärande som ett av flera underlag för metodutvecklingsarbetet inför kommande granskningscykel. Av den anledningen har vi varit intresserade av att se vad våra nuvarande granskningssystem fångar upp när det kommer till studentperspektivet. Vi har också velat jämföra de olika granskningskomponenternas ingångar och resultat, för att se om de olika komponenterna överlappar eller kompletterar varandra. Kartläggningens resultat har redovisats och diskuterats på interna möten, samt med studentkårsrepresentanter för att se om den bild våra yttranden ger stämmer överens med deras bild. Studentkårens bidrag sammanfattas längre ner i kartläggningen.

Kartläggningens andra syfte är att den ska kunna fungera som ett underlag för diskussion om hur studenternas medverkan och inflytande fungerar i kvalitetsarbetet på olika nivåer vid universitet och högskolor. UKÄ ska fungera som en kunskapskälla i frågor som rör högre utbildning och med kartläggningar som den här ska UKÄ förhoppningsvis kunna verka för fortsatt kvalitetsarbete utanför ramen för granskningarna både vid enskilda utbildningar och på lärosätetsnivå. Det här syftet ligger också i linje med *Principerna för kvalitetssäkring av högre utbildning inom Europa (ESG)* som förordar att kvalitetssäkringsorgan regelbundet ska publicera rapporter som beskriver och analyserar generella observationer som kommit fram under den externa kvalitetssäkringen.¹

---

¹ <https://www.uka.se/download/18.2b5bddd71593fab953bdc5ff/1487841879254/ESG-svensk-oversattning.pdf> s. 23.

I UKÄ:s nationella kvalitetssäkringssystem från 2016 ingår student- och doktorandperspektivet i samtliga granskningar. Perspektivet utgår från högskolelagen, högskoleförordningen och ESG. I den här kartläggningen har vi avgränsat oss till två av de fyra granskningskomponenter som finns i UKÄ:s kvalitetssäkringssystem: utbildningsutvärderingar och granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Totalt har vi läst 14 yttranden från lärosätesgranskningar och 55 yttranden för utbildningsutvärderingar genomförda under 2017–2020. För utbildningsutvärderingar har urvalet bestått av utbildningar på forskarnivå, grundnivå och avancerad nivå från de 14 lärosäten som hittills genomgått en lärosätesgranskning. Tabell 1 ger en översikt över vilka lärosäten och vilken granskning yttrandena kommer ifrån.

Kartläggningen ger en generell bild både av våra granskningar och av situationen på lärosäten och utbildningar. Det finns områden och exempel som inte lyfts fram i den här kartläggningen. För den som vill ha en beskrivning av hur studentperspektivet fungerar vid ett specifikt lärosäte eller på en viss utbildning hänvisar vi till *Högskolekollen* på UKÄ:s webbplats, där alla granskningsresultat finns publicerade.

Tabell 1. Granskningar och antal yttranden från varje granskning som ingår i kartläggningen.

Lärosäten	Lärosätesgranskning	Forskarutbildning	Ämneslärar-examen 7–9	Ämneslärar-examen GY	Förskollärary-examen	Grundlärary-examen
HB	1	2	1		1	3
HJ	1	5	1	2	1	2
HHS	1	2				
MAU	1	3	5	4	1	2
MDH	1			2		2
ESH	1					
FHS	1		1			
GIH	1		0	1		
RKH	1					
SHH	1					
KI	1					
KTH	1	5		1		
CHT	1	6	0	1		
SLU	1	2				

Granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete

Granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete syftar dels till att granska att lärosätenas eget kvalitetsarbete säkrar hög kvalitet i utbildningen, dels till att bidra till lärosätenas kvalitetsutveckling. På sätt och vis kan man säga att hela granskningen utgår från ett studentperspektiv, eftersom målet är att studenternas utbildning ska hålla en hög kvalitet. I den här kartläggningen avgränsar vi dock studentperspektivet något, eftersom vi vill undersöka vad våra yttranden kan ge för bild av studenternas roll i lärosätenas kvalitetsarbete. Konkret innebär detta att vi har ringat in de områden i yttrandena som till exempel handlar om (organiserade och individuella) studenter som representanter och intressenter samt hur studenternas feedback och andra inspel används i lärosätenas kvalitetsarbete. I granskningen av lärosätets kvalitetssäkringsarbete finns en specifik bedömningsgrund som handlar om studentperspektivet, men studenterna och doktorandernas del i kvalitetssäkringsarbetet är också relevant i andra bedömningsområden. Vi har därför valt att inkludera yttrandena i sin helhet i kartläggningen.

I kartläggningen av studentperspektivet i granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete har vi också varit intresserade av hur och i vilken utsträckning bedömarna använder studentkårernas studentinlaga som bedömningsunderlag. Det är frivilligt för studentkårerna att skicka in en studentinlaga och studentkårerna är också fria att själva bestämma vad de vill skriva om. Även om UKÄ erbjuder en mall för studentinlagan så har studentkårerna fritt utrymme att fokusera på de sakfrågor som är relevanta för just dem. Inlagornas omfattning och innehåll skiljer sig därför både till omfång och till innehåll. Några inlagor fokuserar på praktiska förutsättningar som öppettider, praktikmöjligheter och studieplatser, medan andra fokuserar på styrning och representation på en principiell och systematisk nivå.

Utgångspunkter för studentperspektivet i granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete

För att skapa likvärdighet och transparens i granskningarna finns en vägledning för bedömarna och lärosätena, som beskriver vilka bedömningsgrunder granskningen utgår ifrån. Enligt vägledningen för lärosätetsgranskningarna ska studentperspektivet belysa hur förutsättningarna för student- och doktorandinflytandet ser ut, om lärosätet har en organisation med ansvarsfördelning och rutiner som

främjar delaktighet, engagemang och ansvar, samt hur lärosätet arbetar med att engagera och motivera studenterna att ta en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningarna. Dessutom bedöms om lärosätet kommunicerar eventuella åtgärder till studenterna och hur väl lärosätet identifierar om förutsättningarna för studentinflytande finns på plats och fungerar samt om de genomför åtgärder om förutsättningarna är bristfälliga.

Vi ser att bedömarna inte enbart anlägger ett studentperspektiv under bedömningsområdet Student- och doktorandperspektiv, utan att de återkommer till frågorna under flera bedömningsområden. Av utslaget på alla yttranden kan vi se att studentperspektivet faktiskt återkommer någon gång under alla bedömningsområden, men i synnerhet är det vanligt med ett studentperspektiv under områdena Styrning och organisation och under Utformning, genomförande, resultat.

Studentinlagan som bedömningsunderlag

I samtliga 14 granskningar som ingår i den här kartläggningen har studentkåreerna lämnat in studentinlagor som är ett av underlagen för bedömning. Syftet är att ge studentkåreerna möjlighet att redovisa sin syn på och erfarenheter av lärosätets kvalitetsarbete och hur studentinflytandet fungerar i praktiken. Beskrivningen av både goda exempel och utvecklingsområden i studentinlagan är särskilt viktigt för bedömarna. Vi ser till exempel att beskrivningar och exemplifieringar av åtgärder som genomförts efter studenternas önskemål, eller exempel på studentdrivet förändringsarbete som gått i stå, används av bedömarna vid platsbesöken för att ställa frågor om lärosätets rutiner och processer.

Studentinlagorna har bland annat använts av bedömarna för att kontrollera kvalitetssäkringssystemens ändamålsenlighet och hur det fungerar i praktiken. I de olika yttrandena kan vi se att bedömarna använder inlagorna för att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt för att finna belägg som har betydelse för bedömningarna. Studentinlagorna har även varit ett stöd i arbetet med att identifiera vilket arbete som bedrivs systematiskt. Studentinlagorna används som underlag för hur väl kvalitetsarbetet inkluderar ett studentperspektiv. Studentinlagorna kan dessutom ge bedömarna en bild av hur och i vilken grad studenterna deltar i vidareutvecklandet av formerna och ramarna för kvalitetsarbetet vid lärosätena.

Vad bedömarna värderar

I vår genomläsning av yttrandena såg vi att bedömarna i lärosätetsgranskningarna har tolkat ”möjligheter och förutsättningar för inflytande över utbildning och studiesituation” både som formella förutsättningar i form av riktlinjer och rättigheter samt om mer aktivt

arbete för delaktighet och engagemang bedrivs. Vi ser att bedömarna ofta kommenterar om det finns studenter representerade i organ som rör utbildningskvalitet och studiesituation samt om individuella studenter har möjlighet att göra sin röst hörd och utveckla utbildningens kvalitet genom kurs- och programvärderingar eller ha åsikter om studiemiljön genom enkäter.

Bedömarna vill också se exempel på att lärosätet använder och lägger vikt vid studenternas synpunkter. I flera yttranden uttrycker bedömarna behovet av att lärosätet inte enbart möjliggör studenters deltagande genom rättigheter, utan att deltagande också kräver att lärosätena arbetar aktivt med studenternas engagemang och delaktighet i utbildningsfrågor.

Studenterna ska sitta med i viktiga råd

Bedömarna granskar återkommande att de formella förutsättningarna för studentinflytande är på plats. De kommenterar ofta om studenter är representerade i de beslutande och beredande organ som rör kvalitetsutveckling av utbildning och de kan också kommentera till exempel riktlinjer för relationen mellan studentkåren och lärosätet.

En av de vanligast återkommande styrkorna som nämns i yttrandena när det gäller studentperspektivet är att studenternas formella rätt att vara representerade i beslutande och beredande organ finns på plats. Så här skriver till exempel bedömarna i yttrandet från granskningar av kvalitetssäkringsarbetet på två olika lärosäten:

”Av riktlinjerna framgår också att student och doktorandrepresentation i projektgrupper alltid ska övervägas vid start av projekt som berör utbildning och studiesociala frågor. Riktlinjerna reglerar även att studentkåren ska vara remissinstans i vissa frågor.”
(Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Chalmers tekniska högskola)

”Lärosätesövergripande riktlinjer finns för studentinflytande vilket anges i både självvärdering och studentinlägga. De studerande får möjlighet till representation i råd, nämnder och utskott samt har tillgång till protokoll och minnesanteckningar i dessa organ.”
(Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Högskolan i Borås)

Bilden som framträder genom bedömarnas yttranden är alltså att både enskilda utbildningsanordnare och de statliga lärosätena värnar om studenternas rättighet att vara representerade i de delar av organisationer som hanterar utbildningsfrågor och studiesituation. Oftast granskar bedömarna studentdeltagande i råd och liknande på områdesnivå eller

lärosätetsnivå, men det händer också att programråd eller institutionsstyrelser nämns.

Bedömarna vill se aktivt arbete för att öka engagemang och delaktighet

Vid sidan av de formella riktlinjerna och rättigheterna är det också vanligt att bedömarna diskuterar något vi närmast kan kalla kvalitetskultur. De vill se att studenterna inte bara deltar på pappret utan också i praktiken, att de är involverade i arbetet både på lärosätetsnivå och i det mer utbildningsnära arbetet. De söker ofta efter exempel på att studentinflytandet resulterar i förändringar samt att samarbetet är gott mellan kårerna och lärosätet, som ett tecken på att studenterna är drivna och engagerade och att lärosätet tar studenterna på allvar. Här är det inte nödvändigtvis systematik eller rutiner i fokus, utan handlar mer om hur bedömarna uppfattar klimatet på lärosätet. Så här skriver till exempel bedömargruppen för granskningen av kvalitetssäkringsarbetet vid Handelshögskolan i Stockholm:

”Vid intervjuer framgick det att personal och studenter är stolta över sitt lärosäte och känner delaktighet i kvalitetsarbetet och i verksamheten i övrigt. Lärosätets strategi skapar en medvetenhet hos både lärare och studenter om vad som ska uppnås.”
(Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Handelshögskolan i Stockholm)

Det finns exempel på lärosäten där bedömarna anser att engagemang och deltagande från studenterna är starkt, men sett över samtliga yttranden är det vanligt att lärosätena brottas med att skapa ett starkt engagemang för att delta i kvalitetsarbetet. Ett vanligt tecken på bristande engagemang är till exempel att det saknas aktivt deltagande i de organ där studenterna officiellt har rätt att vara engagerade. I flera yttranden uppmanar bedömarna lärosätet att arbeta mer systematiskt med studenternas aktiva deltagande och engagemang i kvalitetsarbetet. I fler fall lyfts också doktoranderna som en särskild grupp att skapa former för deltagande för så att deras delaktighet i kvalitetsarbetet kan öka.

Yttrandena visar dock också att det redan pågår en del arbete ute på lärosätena för att få bukt med till exempel studentkårernas svårigheter att fylla tillgängliga platser i råd och nämnder. En del lärosäten har till exempel tillfört ekonomiska resurser för att stimulera studentinflytandet. I somliga fall nämns generell ersättning till studentkårerna och i ännu fler fall nämns arvodering av studentrepresentanter. Det tycks finnas olika modeller för den ekonomiska ersättningen – allt från att direkt ersätta studenter som är representanter i specifika organ eller vanligare till kårerna att själva distribuera som arvodering. Prolongation för doktorander nämns också som åtgärd för att öka doktoranders deltagande

i kvalitetsarbetet. Så här skriver till exempel bedömaregruppen om Ersta Sköndal Bräckes arbete:

”Lärosätet tar däremot en aktiv roll i att försöka engagera fler studenter, vilket också framkom under platsbesöken. Representation av studenter och doktorander uppmuntras av lärosätet i form av arvode respektive förlängd doktorandtid, vilket enligt bedömaregruppen är en styrka.”
(Bedömaregruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Ersta Sköndal Bräcke högskola)

Andra exempel på åtgärder handlar i stället om att stärka studenternas kunskap om högskolesektorns arbete och organisation. Några lärosäten har försökt att skapa ett bättre deltagande genom att erbjuda utbildning till studentrepresentanter om hur högskolesystemet fungerar. Bedömarna lyfter också fram olika anpassningar som lärosätena gjort för att underlätta för studentrepresentanterna att kombinera studier med kvalitetsarbete. Goda exempel på sådana anpassningar är enligt bedömarna att lärosätena för en dialog med studenter om mötestider för att undvika att studenterna missar undervisning, eller att de ger studenterna extra tid att läsa handlingar.

Lärosätets arbete med kursvärderingar

Genom yttrandena är det tydligt att både lärosäten och bedömare fäster stor vikt vid individuella studenters synpunkter inom kvalitetssystemet. Kursvärderingar är till exempel ett etablerat och accepterat sätt att följa upp utbildningskvaliteten och mäta temperaturen på studiesituationen. Kursvärderingar är en kontinuerlig uppföljning på kursnivå, som ofta diskuteras i bearbetad form (kursrapporter) på högre nivå i organisationen. Utöver kursvärderingarna finns andra exempel på att lärosätet samlar in information så som användning av studentbarometrar och andra enkäter som uppföljningsverktyg av till exempel stödverksamhet, infrastruktur, jämställdhet och arbetsmiljö.

Eftersom kurs- och programvärderingar samt enkäter spelar en central roll för uppföljningen av utbildningarna, är det också centralt att arbetet med dem fungerar väl. Bedömarna vill även här se att lärosätet arbetar med engagemang och utveckling, för att säkerställa att svarsfrekvensen ligger på en tillräckligt hög nivå. En låg svarsfrekvens på kursvärderingar eller andra enkäter kan, enligt våra bedömare, vara ett tecken på att lärosätet behöver arbeta med studenternas engagemang. Det är också ett problem för representativiteten om svaren som kommer in är få men ändå används i kvalitetsarbetet. Flera lärosäten brottas med låga svarsfrekvenser på kursvärderingarna enligt våra yttranden. Lärosätena tycks i hög grad vara medvetna om problemet med det låga deltagandet i kursvärderingar och arbetar på olika sätt att arbeta med att höja svarsfrekvensen. Bedömarna framhåller återkommande att det är viktigt

att lärosäten fortsätter att arbeta för att få upp svarsfrekvensen på kurs- och programvärderingar.

Det kan vara en utmaning för stora organisationer att nå ut och skapa engagemang hos alla. Enligt flera av våra bedömare är dock ett systematiskt arbete med kursvärderingarna en viktig väg för att nå engagemang. Om resultaten används i kvalitetsarbetet och det samtidigt är tydligt för studenterna att så görs, tror flera bedömare att studenternas vilja att delta också kommer att öka. En viktig aspekt är alltså att lärosätet kan visa för studenterna att deras kursvärderingar spelar roll i lärosätets arbete.

I yttrandena ser vi att arbetet med kursvärderingarna skiljer sig mycket mellan lärosätena, men också många gånger inom lärosätena. Även när bedömarna generellt tycker att det finns goda rutiner och processer kopplade till kursvärderingar kan de också nämna att de fått indikationer på att det fungerar sämre i delar av organisationen. Ibland kan det alltså vara problem med genomförandet av kursvärderingarna på vissa utbildningar, men fungera mycket bra på andra. En återkommande rekommendation från bedömarna är att lärosätet ska sprida de goda exemplen på kursvärderingsarbete som finns inom organisationen.

Det vanligaste problemet med kursvärderingsprocessen är enligt våra bedömare att återkopplingen till studenterna uteblir. Det kan handla om bristande rutiner, oklar ansvarsfördelning eller att rutinerna inte efterlevs i praktiken. Att arbeta för en likvärdig systematik i återkopplingen på hela lärosätet är därför ett återkommande utvecklingsområde i yttrandena, men det finns också exempel på lärosäten som har goda rutiner för att informera och återkoppla om resultat och åtgärder. Så här skriver till exempel bedömarna som granskat kvalitetssäkringsarbetet vid Chalmers tekniska högskola:

”Lärosätet kommunicerar granskningsresultat med tre intressenter: studenter, medarbetare/lärare och externa intressenter. Både i självvärderingen och vid platsbesöken framgår att kommunikationen med studenter sker på flera sätt. Ett sätt är genom att kursvärderingar publiceras på lärosätets studentportal.”

(Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Chalmers tekniska högskola)

De flesta lärosäten tycks ha rutiner för att använda kursvärderingarna i kvalitetsarbetet på flera nivåer i organisationen. Det är till exempel inte ovanligt att använda obligatoriska frågor i kursvärderingarna för att kunna följa upp till exempel jämställdhet eller stödstrukturer. Flera bedömare pekar också på att de ser exempel på att studenternas erfarenheter har lett till kvalitetssäkrande åtgärder. Däremot tycks alltså många lärosäten ha svårt att i nästa steg visa för studenterna hur

informationen från kursvärderingarna används och vilka eventuella förändringar som har genomförts.

Bristande information om kvalitetsarbetet till studenterna

När studenterna väl har lämnat från sig sin information om utbildningen i kurs- och programvärderingarna vill bedömarna också se att det finns en systematik i hur informationen hanteras. Systematiken ska genomsyra inhämtning av information, analys, åtgärder, återkoppling och kommunikation. Om enskilda studenter verkligen ska bli inkluderade i lärosätets kvalitetssystem genom kursvärderingar behöver informationen också användas i kvalitetsarbetet. Rutiner och ansvarsfördelning för analys av data som kommer in, men också systematisk återkoppling.

Återkopplingen knyter också an till kvalitetskulturen. Bedömarna vill se att studenter (och medarbetare!) är medvetna om hur kvalitetsarbetet ser ut och vilka resultat som arbetet resulterar i. En bättre förståelse för kvalitetsarbetet skulle enligt flera bedömare kunna leda till ökat engagemang, och tillgång till information är en förutsättning för att deltagande ska fungera fullt ut. Det räcker inte att lärosätet kan visa att det finns rutiner på papper, utan bedömarna kan söka information om hur hanteringen av information fungerar i praktiken genom platsbesök och fördjupningsspår.

Den generella bilden som bedömarnas yttranden ger är att studenterna vid många lärosäten inte får tillräcklig information om kvalitetsarbetet. Problemet liknar svårigheterna att få till likvärdig och systematisk återkoppling av kursvärderingar, men är bredare och mer lärosätesövergripande. Det är bara i enstaka granskningar som det specifikt har lyfts fram som en styrka i lärosätets arbete med studentfrågor. Ett exempel finns i yttrandet för granskningen av kvalitetssäkringsarbetet vid Sveriges lantbruksuniversitet:

”Lärosätet sprider informationen brett både till SLUSS och till de enskilda studentkårerna, vilket enligt studentinlagan ger ’alla möjligheter att delta i beslut, resultat, slutsatser och åtgärder’.”

(Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Sveriges lantbruksuniversitet)

I flera yttrande uppmanar bedömarna lärosätet att se över sina rutiner för att sprida information om och från kvalitetsarbetet till studenter och doktorander. Flera bedömare vill se att samtliga studenter enkelt ska kunna nå information om hur arbetet fungerar, hur studenterna kan delta i kvalitetsarbetet och vad arbetet resulterar i. Problembilden kan skifta något. Ibland är problemet att studenterna inte får tillgång till underlag och rapporter. Ibland är problemet i stället att för mycket ansvar att sprida information vidare till samtliga studenter läggs på studentkårerna.

Det kan också röra sig om att kvalitetssystemet och dess resultat enbart kommuniceras på svenska trots att lärosätet har internationella studenter och doktorander som inte kan tillgodogöra sig information på svenska.

Utbildningsutvärderingar

Syftet med utbildningsutvärderingar är att fokusera på hur utbildningen säkerställer att studenterna får goda förutsättningar att nå examensmålen när examen utfärdas och bidra till lärosätens eget utvecklingsarbete av kvaliteten på utbildningarna. Tyngdpunkten ligger därför på faktiska förhållanden och resultat, det vill säga hur utbildningen uppfyller de krav som finns i lag och förordning.

Precis som i föregående avsnitt handlar alltså alla bedömningsområden och bedömningsgrunder om att säkerställa att studenternas utbildningar håller en hög kvalitet. Men i utbildningsutvärderingar belyses studentfrågorna framför allt under bedömningsgrunden Uppföljning, åtgärder och återkoppling, och bedömningsgrunden Student- och doktorandperspektiv. Den här kartläggningen har därför utgått ifrån hur studentfrågor hanteras och bedömts i de bedömningsgrunderna.

Utgångspunkter för studentperspektivet i utbildningsutvärderingar

Av vägledningen för utbildningsutvärderingar framgår att lärosätet under student- och doktorandperspektivet bör beskriva det faktiska studentinflytandet i utbildningen, både formellt och informellt. Det formella kan innebära bland annat studentrepresentation i olika organ och plattformar samt hur studenter deltar i beslutsprocesser. Det är också relevant om informationen förmedlas till studenterna så att de kan ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningen. Det informella och individuella inflytandet kan till exempel röra hur arbetet ser ut för att studenterna ska kunna ta aktiv del i utvecklandet av sin utbildning och lärandeprocesserna.

Av vägledningen framgår att bedömningsgrunden Uppföljning, åtgärder och återkoppling handlar om hur lärosätets rutiner för uppföljning, åtgärder, och återkoppling bidrar till att säkra och utveckla kvaliteten i den granskade utbildningen på ett systematiskt sätt. Ett led i det arbetet ska vara att informera berörda parter om åtgärder och förändringar för att stärka kvalitetsarbetet och det kontinuerliga lärandet.

Grundnivå och avancerad nivå	Forskarnivå
Uppföljning, åtgärder och återkoppling	
Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.	Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.
Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.	Lärosätet verkar för att doktoranden genomför utbildningen inom planerad studietid.
Student- och doktorandperspektivet	
Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.	Doktoranden ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.
	Utbildningen säkerställer en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö för doktoranden.

Vanligt förekommande områden

Syftet med denna kartläggning var att belysa goda exempel, utvecklings- och bristområden. Vi ser att bedömarna ofta lyfter de delar som vägledningen beskriver. Framför allt bedömer de

- de förutsättningar för studentinflytande som lärosätet ger studenterna
- hur det formella studentinflytandet fungerar
- hur det informella studentinflytandet fungerar
- hur lärosätena arbetar med kursvärderingar.

Samtliga områden beskrivs eller bedöms i de flesta yttranden. Många gånger beskriver bedömarna områdena som goda exempel eller utvecklingsområden, men ibland specificeras det inte i yttrandena om det rör sig om goda exempel eller utvecklingsområden.

Förutsättningar för studentinflytande

I yttrandena framkommer både utvecklingsområden och goda exempel på insatser som lärosätena rekommenderas att utveckla eller genomföra för att skapa förutsättningar för studenterna att engagera sig och ta en aktiv roll i sin utbildning.

Det är vanligt att det finns en kunskapsbrist hos studenterna om var och hur studentinflytande kan erhållas och utövas.

”Lärosätet tar också enligt självvärderingen ett aktivt ansvar i att få fler studenter att engagera sig, eftersom det visat sig att

många studenter inte vetat om hur de kan utöva inflytande över sin utbildning. Denna brist på information framkommer också vid intervjuerna med lärosätets representanter, och därför rekommenderar bedömargruppen starkt en ökad information om hur studenter faktiskt kan påverka sin utbildning inom gällande organisation.”

(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen Malmö universitet)

Vi ser också exempel där bedömargruppen uppmärksammar brister i strukturen för studentinflytande. Bedömargruppen identifierar att det finns former för inflytande, men att formerna kan anpassas bättre efter de olika studentgrupperna. Det handlar exempelvis om anpassade möjligheter för doktorander att utöva inflytande, men också på kurser där studenter från olika program läser tillsammans där det blir svårt för den ena studentgruppen att engagera sig i sin utbildning.

”För studenterna i sociologi och statsvetenskap finns särskilda programråd, medan lärarstudenterna saknar någon motsvarighet i ämnesstudierna. Självvärderingen diskuterar hur lärarstudenterna skulle kunna få representation i de befintliga programråden, linjeföreningen för det beteendevetenskapliga programmet och programrådet för statsvetenskap.”

(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen, Mälardalens högskola)

”Samtidigt uttrycks i intervjuerna önskemål om en mera specifik kanal inom ramen för studentkåren för dialog om frågor som är specifikt kopplade till forskarutbildningen.”

(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom design, Högskolan Borås)

”Flera av doktoranderna bor på annan ort eller har valt en lägre arbetstakt på grund av annan konstnärlig verksamhet. Detta försvårar ett aktivt deltagande och inflytande, och minskar dessutom möjligheten till möten och utbyten på daglig basis.

(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom design, Kungliga Tekniska Högskolan)

Ibland lyfts olika informationssatsningar som lärosätena har genomfört eller genomför, antingen själva eller i samarbete med studentkåren. Det är ett sätt att komma tillrätta med kunskapsbrist om studentinflytande och hur det kan utövas.

”Bedömargruppen noterar flera exempel i självvärderingen på hur lärosätet arbetat med att öka rekrytering och engagemang. Ett studentforum rekryterar studenter till beredande och beslutande organ och medverkar till att skapa

engagemang och medinflytande bland studenterna.”
(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen, Malmö universitet)

Det formella studentinflytandet

Bedömargrupperna påtalar i majoriteten av yttrandena att det finns studentrepresentantsposter i beslutande och beredande organ och att studenter därmed har möjlighet att delta i beslutsprocesserna och påverka sin utbildning.

Något som ofta nämns är dock att det är svårt att hitta representanter och fylla samtliga studentrepresentantposter. Bedömargrupporna uppmanar lärosätena att arbeta med att öka deltagandet och säkerställa ett fungerande formellt studentinflytande.

”En styrka är att studentkåren utser kursutvecklare i form av två studenter per kursgrupp och termin. Samtidigt framkommer att studentkåren har svårt att rekrytera studenter till olika uppdrag.”
(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på grundnivå inom förskollärarexamen, Stiftelsen Högskolan i Jönköping)

I de fall lärosätet har beskrivit att de har pågående projekt för att öka deltagandet, ofta i samarbete med studentkåren eller studentföreningen vid den aktuella utbildningen lyfter bedömarna detta som goda exempel.

”Ett tydligt och gott exempel på samarbetet mellan lärosätet och studenterna är att studenter själva driver en s.k. studienämnd, som bland annat ser till att studenter finns representerade i relevanta beslutande organ, fungerar som mellanhand mellan studenter och lärare, samlar in och följer upp kursanalyser, främjar synligheten av lärarstudenterna genom att skicka förberedande mejl till lärare som ska ha kurser där lärarstudenter är en minoritet, nätverkar och samarbetar med andra sektioner för att få inspiration och kunna utveckla arbetet med utbildningsbevakning ytterligare. Studienämnden får bidrag från Skolan för industriell teknik och management på lärosätet för att kunna bedriva sitt arbete.”
(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen, Kungliga Tekniska högskolan)

”Ett samarbete med studentkåren bedrivs för att informera och engagera studenter samt sprida kunskap om vilka möjligheter till inflytande över utbildningen som finns. Ett annat samarbete inleds läsåret 2018/2019 mellan

programnämnden och studentkåren för att organisera ett studentforum som väljer representanter till nämnden.”
(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen. Malmö universitet)

Fördelar och nackdelar med informellt studentinflytande

I yttrandena beskriver bedömarna det informella studentinflytandet som en nära kontakt mellan lärare och studenter. Det rör sig ofta om små studentgrupper och utbildningsmiljöer. Bedömargrupperna menar att det möjliggör direkt inflytande i utbildningen och ger goda möjligheter för kvalitetsdrivande samtal mellan lärare, programledning och studenter.

”Studenterna får även informellt möjlighet att påverka kursers utformning. Bedömargruppen anser att lärosätet visar ett gott exempel på studentinflytande via den närhet som råder mellan undervisande lärare och studenter och de exempel på lärares lyhördhet inför hur studenter kan påverka pågående kurser.”
(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen, Chalmers,)

”Ett par goda exempel på informellt studentinflytande som anges i självvärderingen kommer från matematikämnet där lärosätet utvärderar kontinuerligt under kursens gång, och från en UVK-kurs där studenterna är med och utformar kursen.”
(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå inom grundlärarexamen med inriktning fritidshem, förskoleklass och årskurs 1-3, årskurs 4-6, Mälardalens högskola)

Bedömarna lyfter samtidigt att även om det finns ett gott informellt inflytande måste de formella strukturerna finnas på plats: Det behöver finnas rutiner och processer. Om lärosätena enbart fokuserar på det informella inflytandet, riskerar det att underminera de formella beslutsvägarna och det formella inflytandet. Det finns även en risk för att möjligheten till inflytandet blir personbundet. De menar att det också finns risker för oönskade lojaliteter och att brett deltagande motverkas. Det behöver finnas strukturer om till exempel konflikter uppstår.

”I självvärderingen framhålls utbildningens ringa omfång som positiv för det informella studentinflytandet samt ”att det råder ett bra arbetsklimat i undervisningen” /.../
Bedömargruppen menar att den mindre volymen givetvis kan förenkla samarbetet mellan lärare och studenter, men att det också kan finnas en risk att informella samtal skapar lojaliteter som inte främjar ett brett deltagande.”

(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen, Stiftelsen Högskolan i Jönköping)

Så fungerar arbetet med kursvärderingar

I samtliga yttranden skriver bedömargrupperna något om kursvärderingar, oftast skrivs någonting inom båda bedömningsgrunderna.

I nästan samtliga yttranden betonar bedömargrupperna att svarsfrekvensen är för låg. Bedömargrupperna påpekar också brister i den systematiska hanteringen av kursvärderingar, både för genomförandet och hur resultatet tas om hand. Framför allt lyfter de fram återkopplingen till olika studentgrupper om vilka förändringar som deras synpunkter lett till. Vi ser också att bedömargrupper inte sällan påpekar att studenter ska erbjudas möjlighet till inflytande över sina studier och inte enbart över kurser som de redan avklarat.

”Samtidigt medger lärosätet att arbetsplanen för systematiskt kvalitetsarbete bara delvis har fungerat i praktiken. Detta på grund av en ansträngd arbetssituation för lärarna. Utvärderingar har därför inte kunnat utföras efter alla kurser.”

(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på grundnivå inom förskolläraryxamen, Stiftelsen Högskolan i Jönköping)

När bedömargrupperna lyfter fram goda exempel rör det sig ofta om att lärosätet genomför åtgärder för att öka svarsfrekvensen på kursvärderingar.

”Lärosätet har ett väl utvecklat system för kursutvärderingar och för att återkoppla resultaten från den systematiska uppföljningen till studenterna. /.../ Systemet för utvärdering och uppföljning fungerar inte fullt ut, eftersom studenternas svarsfrekvens ofta är låg och kursanalyser inte alltid genomförs.”

(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå inom grundläraryxamen med inriktning fritidshem, förskoleklass och årskurs 1-3, årskurs 4-6, Mälardalens högskola)

”Lärosätet ger enligt bedömargruppen en övertygande beskrivning av hur man kan öka svarsfrekvensen på de digitala kursvärderingarna. Bland annat lyfter man fram vikten av att utförligare och tydligare kommunicera vad som ändrats i en kurs utifrån studenternas utvärderingssynpunkter.”

(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen, Gymnastik- och idrottshögskolan)

Någonting som bedömargrupperna lyfter som viktigt är möjligheten för studenterna att påverka utbildningen under en kurs gång. De menar att det inte räcker med en utvärdering i slutet av kurserna.

Mittkursvärderingar lyfts fram som ett gott exempel. I något fall sker en initial kursplanering, där undervisande lärare träffar studenterna innan kursen startar för att gemensamt planera upplägget för kursen.

”Vid lärosätet finns en utvecklad systematik för att utvärdera kursernas utformning och ge studenterna inflytande, bland annat när det gäller schemaläggning, studiegrupper och arbetsformer, enligt bedömargruppen. Kurserna har också en mittutvärdering där studenterna kan uttala sig även om pågående kurser.”

(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen, Högskolan i Borås)

”Lärosätet beskriver att flertalet kurser bygger på studentaktivitet, och att studenterna får möjlighet att påverka undervisningens innehåll och upplägg. Detta sker vid varje kursstart.”

(Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på grundnivå inom förskollärarexamen, Högskolan i Borås)

Studentperspektivet över komponenterna

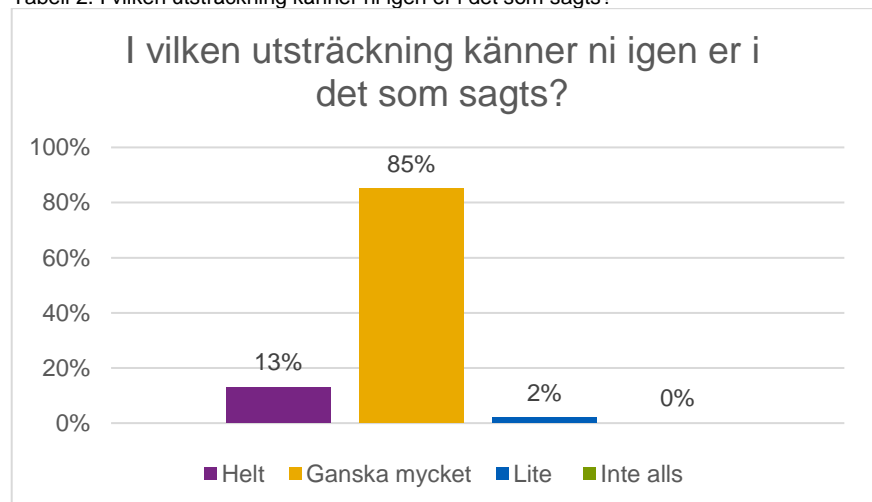
Som vi inledningsvis beskrivit ska kartläggningen för UKÄ:s interna lärande visa vad nuvarande granskningssystem fångar upp när det kommer till studentperspektivet. Ovanstående resultat presenterades för representanter för studentkårer på den nationella konferensen Studentdagen. UKÄ var då intresserade av att få studentkårsrepresentanternas bild av hur väl yttranden beskrivning av studentperspektivet stämmer överens med deras bild av hur det faktiskt fungerar på lärosätena. Studentkårernas svar redovisas i detta avsnitt.

Här diskuterar vi också om vi kan se att våra komponenter överlappar eller kompletterar varandra. Kartläggningen av de två komponenternas yttranden visar att liknande delar av studentperspektivet återkommer både i utbildningsutvärderingarna och i granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Vi vill därför fördjupa oss i några likheter men också några skillnader mellan de olika granskningarna.

Återkoppling från studentkårerna

Under konferensen Studentdagen 2020 som UKÄ arrangerade för representanter för studentkårer från samtliga lärosäten i augusti 2020 presenterades preliminära resultat från kartläggningen. Utifrån den presentation som gjordes fick deltagarna sedan svara på frågan ”I vilken utsträckning känner ni igen er i det som sagts?” Resultaten framgår av tabellen nedan.

Tabell 2. I vilken utsträckning känner ni igen er i det som sagts?

Utifrån de inkomna svaren kan vi konstatera att studentkårerna ansåg att kartläggningen beskriver de utvecklingsområden och goda exempel som de själva ser på lärosätena.

I grupper fick deltagarna sedan möjlighet att diskutera om det fanns några särskilda aspekter av studentperspektivet som de upplevde inte togs upp i yttrandena. De områden som skickades in rörde:

- arbetsmiljöarbete
- antalet studentärenden och studentfall vid den aktuella utbildningen eller vid lärosätet
- hur lärosäten arbetar för att skapa engagemang och möjlighet för inflytande för olika studentgrupper, till exempel äldre och internationella studenter.
- kunskap hos lärosätets personal om studentinflytande
- eventuellt motstånd från lärosätet kring frågor som rör studentinflytande och engagemang
- riktlinjer för rättssäkerhet.

Vad som är centrala delar i ett kvalitetsarbete ur ett studentperspektiv och hur det ska granskas är en fråga för fortsatt diskussion, men nedan ger vi några kommentarer på de förslag som studentkårsrepresentanterna skickade in.

Engagemang och förutsättningar för inflytande för olika studentgrupper undersöktes i UKÄs rapport *Studentinflytandet* från 2017. Rapporten visade att flera studentgrupper i låg grad var representerade eller involverade i arbetet med att utveckla utbildningarna. UKÄ konstaterade att det är angeläget att lärosäten arbetar för att ett aktivt studentinflytande omfattar alla studentgrupper.² I yttrandena för granskningarna som ingått i denna kartläggning kan vi konstatera att det finns bedömningar av hur doktorander och internationella studenters förutsättningar att delta ser ut. Så som bedömningsgrunderna är formulerade tycks det alltså möjligt att inom ramen för granskningarna belysa hur studentinflytandet fungerar för olika studentgrupper, men det är inte ett perspektiv som framkommer i alla yttranden.

I rapporten *Studentinflytandet* konstaterade UKÄ även att det är viktigt att lärosäten säkerställer att relevanta personalgrupper är förtrodda med både studenternas rättigheter och intentionerna bakom studentinflytandet³. Att så inte alltid är fallet förstår vi också utifrån att studentkårsrepresentanterna vid Studentdagen 2020 skickat in att de saknar bedömningar av lärosätets personals kunskap om och arbete med studentinflytande. Vi vill betona att studentinlagorna och studenternas

---

² Studentinflytandet - Kartläggning och analys av studentinflytandets förutsättningar efter kårobligatoriets avskaffande (dnr 111-99-16)

³ Studentinflytandet - Kartläggning och analys av studentinflytandets förutsättningar efter kårobligatoriets avskaffande (dnr 111-99-16)

medverkan vid bedömargruppens intervjuer spelar en viktig roll för att fånga upp hur studentinflytandet fungerar i praktiken.

Flera förslag som skickades in rör också studenters juridiska rättigheter. UKÄ genomför en tillsyn av regeltillämpning på de lärosäten som har staten som huvudman. Tillsynen föregår granskningarna av lärosätens kvalitetssäkringsarbete och bedömare och lärosäten vars kvalitetssäkringsarbete ska granskas får ta del av tillsynsrapporten inför granskningen. Inom ramen för tillsynen granskas lärosätenas riktlinjer för överklagande och klagomål och handläggningen stickprovsgranskas. Även rutiner och riktlinjer för kursvärderingar, kurs- och utbildningsplaner och studentinflytande granskas samt att handläggning av tillgodoräkningen sker på ett rättssäkert sätt inom lärosätet.

Sker det överlapp i bedömningarna?

Om vi börjar med vad bedömarna generellt utgår ifrån när de ska bedöma hur väl studentperspektivet fungerar vid ett lärosäte eller vid en utbildning, kan vi se att det i båda komponenterna handlar om fungerande studentrepresentation i verksamheten och ett gott arbete med kursvärderingar. Båda komponenterna täcker alltså ofta både den organiserade delen av studentinflytande och den individuella studentens möjlighet till studentinflytande. Det finns exempel i utbildningsutvärderingarna där bedömargruppen har bedömt eller hänvisat till riktlinjer eller insatser på lärosätetsnivå. På samma sätt finns det exempel i granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete fördjupningsspår, där bedömarna har studerat hur till exempel kursvärderingarna hanteras på utbildningsnivå.

Även om underlaget som bedömarna begär in till viss del kan överlappa, ser vi att bedömargrupperna generellt använder informationen på olika sätt i de olika granskningarna. Den generella bilden är att bedömarna använder informationen för att argumentera i förhållande till respektive utvärderingsobjekt. Lärosäten och deras utbildningar är organiserade på olika sätt och det påverkar också vad bedömarna lyfter fram och beaktar, men på en övergripande nivå kan vi se några tendenser i bedömarnas perspektiv i de respektive utvärderingarna.

Om vi till exempel jämför vad bedömarna skriver om kursvärderingar, ser vi att bedömare för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete är mer benägna att se på rutiner för hantering av resultat från kursvärderingar uppåt i organisationen – till exempel hur de används i rapporter. De är också intresserade av om det finns lärosätetsgemensamma kursvärderingsfrågor om till exempel jämställdhet eller om stöd och infrastruktur, och ser också hur kursvärderingar kan kompletteras med andra sorters enkäter eller studentundersökningar. Bedömarna för utbildningsutvärderingar är i sin tur mer benägna att kommentera och granska kursvärderingarnas upplägg och genomförande i detalj och hur resultaten tas tillvara i den aktuella utbildningens

utveckling. Exempel från yttrandena handlar om mittkursvärderingar, muntlig grupputvärdering osv.

Jämför vi vad bedömarna skriver i yttrandena om studentinflytande för respektive utvärderingsform, ser vi en viss skillnad i vilken nivå bedömarna vill se god kontakt och engagemang. Bedömare från granskningar av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete fokuserar i högre grad på relationen mellan studentkår och lärosätens mer centrala organ, medan bedömarna i utbildningsutvärderingarna i högre utsträckning fokuserar på kontakten mellan lärare och studenter. Det finns dock exempel på överlapp även här. I flera yttranden, både i granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete och i utbildningsutvärderingar, är det många gånger oklart vilken nivå i organisationen som diskuteras. Det kan alltså vara svårt att i yttrandena urskilja om vissa insatser genomförs på en lärosätesövergripande nivå eller i direkt anslutning till den berörda utbildningen. När det gäller till exempel samverkan mellan lärosäte och studentkår framgår ibland inte om det handlar om samverkan på central nivå eller om det exempelvis är utbildningens institution som samverkar med en kårsektion eller en studentförening. Det kan göra det svårare att utifrån yttrandena förstå var i organisationen utvecklingsområdena finns och därmed riskera att minska möjligheten för sektorn att använda yttrandena för utveckling av verksamheten.

Lärdomar från pågående kvalitetssäkringscykel

Det återstår ännu granskningar och utvärderingar i den pågående kvalitetssäkringscykeln, men utifrån de yttranden som ingått i kartläggningen identifierar vi några frågor om studentperspektivet som kan utvecklas och diskuteras vidare såväl internt vid UKÄ som vid lärosätena. I den avslutande delen kommer vi därför att diskutera om det finns frågor eller delar som UKÄ bör ta med i framtida metodutvecklingsarbetet. Vi diskuterar även de områden kartläggningen ringar in och ger en sammanfattning av vad utbildningsutvärderingarna och granskningarna av lärosätenas kvalitetsarbete tillsammans kan säga om hur väl studenternas inflytande fungerar i dagsläget.

Frågor för UKÄ:s metodutvecklingsarbete

Genom kartläggningen av studentperspektivet i den pågående kvalitetssäkringscykeln har vi ringat in några områden av studentperspektivet som flertalet av yttrandena har kretsat kring. Av studentkårens respons på detta resultat drar vi slutsatsen att studenterna i hög grad tycker att bedömarna fångar verkligheten på lärosätena gällande studentperspektivet.

Vi ser att flera yttranden inom de båda komponenterna innehåller bedömningar om utvecklingsbehov i synnerhet kopplat till att öka deltagande och öka återkopplingen om hur studenternas röster används i utvecklingen av utbildningen. Det tycks därmed som att de delar av studentperspektivet som UKÄ:s granskningar och utvärderingar efterfrågar kan fylla en utvecklande funktion.

Under Studentdagen lyfte studentkårens några områden som i dagsläget inte ingår i det nationella kvalitetssäkringssystemet. Flera av förslagen angränsar till juridiska frågor. I UKÄ:s metodutvecklingsarbete behöver vi fundera över om och i så fall hur myndighetens juridiska tillsyn och kvalitetssäkringsarbete bättre kan komplettera varandra. Vi behöver också vidareutveckla kommunikationen utåt om den verksamhet som bedrivs inom de olika verksamhetsområdena och hur den hänger samman.

Kartläggningen har, som tidigare nämnts, även haft som syfte att undersöka komponenternas relation till varandra och om det sker någon

överlappning i bedömningarna. På ett generellt plan har vi sett att bedömarna i de olika komponenterna argumenterar i förhållande till respektive utvärderingsobjekt och därmed använder underlag på olika sätt. Lärosäten och utbildningar har organiserat studentmedverkan på olika sätt vilket kan göra det svårt att alltid undvika överlapp, men i det kommande metodutvecklingsarbetet blir det viktigt att ta ställning till om de olika komponenterna ska fortsätta att belysa liknande delar men ur olika perspektiv eller om de ska belysa olika aspekter av studentinflytande.

Gemensamma behov för utveckling

Trots de olika utvärderingsobjekten i utbildningsutvärderingarna och i granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete ser vi att de båda komponenterna ringar in några liknande problemområden.

Både på utbildningsnivå och på lärosätetsnivå identifieras återkommande brister i återkopplingen av kursvärderingsresultat till studenterna. Båda komponenterna identifierar också återkommande utmaningar med låg svarsfrekvens på kursvärderingarna. Dessutom är det återkommande i yttrandena från båda komponenterna att se kommentarer om svårigheter att rekrytera studentrepresentanter, och därmed fylla alla platser i olika organ för att ge studenterna möjlighet att vara representerade och delta i beslutsprocesser. Ytterligare en återkommande och gemensam utmaning är behovet av informationsspridning – utbildningsutvärderingarna pekar återkommande på att kunskapen om möjligheten till studentinflytande är bristfällig. I lärosätetsgranskningarna handlar problemet vanligtvis om bristande information om åtgärder och hur information tas om hand i kvalitetssäkringssystemet. I många fall uppmanar bedömargrupperna lärosätena till ökad informationsspridning.

Som tidigare nämnts framkom under Studentdagen 2020 att studentkårerna i stor utsträckning känner igen sig i problemområdena. Bilden av vilka utmaningar många lärosäten har när det kommer till studentperspektivet stämmer också med några av de problem som UKÄ har rapporterat tidigare. I UKÄ:s rapport Studentinflytandet konstaterades att system och regelverk är väl utvecklade men att engagemang och tid bland studenterna inte räcker till för att täcka systemets behov. Enligt rapporten vittnade både studentkårer och lärosäten att studenternas tid och engagemang inte möter lärosätenas behov av studentmedverkan.⁴

På lärosätena finns flera goda exempel på utveckling av delaktighet och engagemang. Bedömarnas granskningar har uppmärksammat flera åtgärder och lösningar som redan sker både på utbildningsnivå och på lärosätetsnivå. Det tycks finnas en relativt outnyttjad potential att sprida

---

⁴ UKÄ Rapport 2017:4 Studentinflytandet – Kartläggning och analys av studentinflytandets förutsättningar efter kårobligatoriets avskaffande (dnr 111-99-16)

dessa exempel både internt och externt och fortsätta utveckla en kvalitetskultur som inkluderar studenter på alla nivåer. Även UKÄ skulle kunna bidra med att samla och kommunicera goda exempel från granskningarna.

Referenser

Universitetskanslersämbetet, *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (2015).

Universitetskanslersämbetet, *Studentinflytandet – Kartläggning och analys av studentinflytandets förutsättningar efter kårobligatoriets avskaffande* (2017).

Yttranden som ingått som underlag för den här rapporten:

411-00072-18 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom design

411-00087-18 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom produktionsteknik, arbetsvetenskap och ergonomi

411-00152-18 Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Ersta Sköndal Bräcke högskola AB

411-00153-18 Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Gymnastik- och idrottshögskolan

411-00155-18 Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Stiftelsen Rödakorshemmet för Röda Korsets högskola

411-00156-18 Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Sophiahemmet, Ideell förening för Sophiahemmet Högskola

411-00157-18 Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Försvarshögskolan

411-00357-16 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom datavetenskap

411-00367-16 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom pedagogik

411-00374-18 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen

411-00375-18 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen

411-00376-18 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen

411-00377-18 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning som leder till ämneslärarexamen

411-00382-16 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom veterinärmedicin

411-00391-16 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom nationalekonomi

411-00394-16 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom historia

41100431-16 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom textil-, gummi och polymermaterial

411-00432-16 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom energisystem

411-00432-16 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på forskarnivå inom energisystem

411-00457-17 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på grundnivå inom förskollärarexamen

411-00458-17 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå inom grundläraresexamen med inriktning fritidshem, förskoleklass och årskurs 1-3, årskurs 4-6. Projekt I.

411-00459-17 Bedömargruppens yttrande över utvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå inom grundläraresexamen med inriktning fritidshem, förskoleklass och årskurs 1-3, årskurs 4-6. Projekt II

411-00465-16 Assessment panel's report on the evaluation of thirdcycle programmes in architecture

411-00481-18 Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Chalmers tekniska högskola

411-00482-18 Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Handelshögskolan

411-00483-17 Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Högskolan i Borås

411-00483-18 Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Karolinska Institutet

411-00484-18 Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Kungl. Tekniska högskolan

411-00485-18 Bedömagruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Sveriges lantbruksuniversitet

411-00486-17 Bedömagruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping

411-00487-17 Bedömagruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Malmö universitet

411-00488-17 Bedömagruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Mälardalens högskola

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

